Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Begäran om yttrande över SOU 2026:32 Att säga ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner dnr Kn2026/01343

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Dalarnas län (hädanefter Länsstyrelsen) delar utredningens analys att stora företagsetableringar och företagsexpansioner är viktiga för Sveriges konkurrenskraft, klimatomställning och regionala utveckling, men att de samtidigt innebär betydande ekonomiska, organisatoriska och samhällsplaneringsmässiga utmaningar för berörda kommuner.

Länsstyrelsen anser dock att förslagen behöver utvecklas så att statens samlade agerande blir tydligare regionalt. Som statens företrädare i länet har länsstyrelserna en viktig roll i att samordna statliga insatser, främja statliga myndigheters medverkan i det regionala utvecklingsarbetet och skapa samverkan mellan statliga myndigheter, kommuner, region, näringsliv och andra aktörer. Den nationella nivån behöver samtidigt svara för systemledning och strategiska prioriteringar när etableringar konkurrerar om begränsade resurser.

Länsstyrelsen anser att den statlig funktion för att ge stöd och råd till kommuner som utredningen föreslår bör ges till länsstyrelserna. Länsstyrelsernas sektorsövergripande uppdrag ger särskilda förutsättningar att väga samman olika samhällsintressen, hantera målkonflikter och bidra till hållbar regional utveckling och tillväxt. Rollen kompletterar regionens utvecklingsansvar och kommunernas ansvar för lokal planering och genomförande.

Länsstyrelsen anser vidare att statliga stöd behöver vara långsiktiga och förutsägbara, att bedömningen av vad som utgör en stor etablering behöver ta hänsyn till kommunens storlek och kapacitet, att funktionella samband bör kunna väga tyngre än administrativa

gränser samt att motsvarande stödstruktur bör kunna övervägas även vid större offentliga etableringar.

Länsstyrelsen konstaterar att Svesam-utredningen (SOU 2026:46) har flera förslag som berör de områden som lyfts i denna utredning.

Frågor kring investeringsfrämjande (avsnitt 5.2)

Länsstyrelsen delar bedömningen att ett väl fungerande investeringsfrämjande kräver samverkan mellan lokal, regional och nationell nivå. Regionen har genom sitt regionala utvecklingsansvar en central roll inom investeringsfrämjande och näringslivsutveckling. Enligt Länsstyrelseinstruktionen ska Länsstyrelserna, som statens företrädare i länet, främja samverkan och statliga myndigheters medverkan i det regionala utvecklingsarbetet samt samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser.

Svesam-utredningen föreslår i sitt slutbetänkande (SOU 2026:46) att länsstyrelserna ska ha i uppdrag att göra tvärsektoriella analyser om förutsättningarna för utveckling i respektive län. Sådana analyser skulle utgöra en god grund för att kunna bedöma stora etableringar ur ett samlat samhällsperspektiv. Förutom näringslivets behov behöver konsekvenser för fysisk planering, energi- och vattenförsörjning, transportinfrastruktur, bostäder, miljö, kompetensförsörjning, offentlig service och beredskap hanteras tidigt och samordnat.

Svesam-utredningen föreslår en tydligare roll för länsstyrelserna i den regionala utvecklingspolitiken och menar att länsstyrelserna kan bidra genom sin starka regionala och lokala förankring, bredden i deras verksamhet liksom deras erfarenhet och kompetens av att samordna frågor inom vitt skilda områden.

Genom sitt sektorsövergripande perspektiv kan länsstyrelserna väga samman dessa intressen, identifiera målkonflikter och beroenden och bidra till framgångsrika etableringar som samtidigt stärker en långsiktigt hållbar regional utveckling. Länsstyrelsen anser också att det bör övervägas om den föreslagna stödstrukturen ska kunna användas vid större etableringar eller expansioner av statliga myndigheter och andra offentliga verksamheter, exempelvis inom försvar och säkerhet. Ur kommunens och det omgivande samhällets perspektiv kan behovet av bostäder, infrastruktur, kompetens,

samhällsservice och statlig samordning vara likartat oavsett om etableringen görs av ett företag eller av staten.

Frågor kring statens stöd och rådgivning (avsnitt 5.3)

Länsstyrelsen ser positivt på en permanent statlig stöd- och rådgivningsfunktion. Funktionen bör ingå i en tydlig ansvarskedja mellan nationell, regional och lokal nivå och bygga vidare på befintliga strukturer i stället för att skapa parallella processer. Stödet bör utgå från enskilda kommuners utmaningar och behov.

Den nationella nivån bör svara för övergripande systemledning, samordning mellan centrala myndigheter och frågor som kräver nationella prioriteringar. Länsstyrelserna bör, med utgångspunkt i sitt befintliga uppdrag att samordna statliga insatser och främja statliga myndigheters medverkan i det regionala utvecklingsarbetet, tilldelas den statlig funktion för att ge stöd och råd till kommuner som utredningen föreslår.

Länsstyrelsen upplever en stor förväntan på länsstyrelsernas samordnande roll för statliga myndigheter och Svesam-utredningen drar slutsatsen att länsstyrelsernas samverkan med kommunerna, särskilt inom utvecklingsfrågor bör stärkas, vilket ytterligare talar för att denna funktion tydliggörs i den föreslagna stödstrukturen.

Det är en brist att utredningen inte närmare tittat på länsstyrelsernas roll och hur den skulle kunna utvecklas och stärkas.

Den statliga samordningen bör kunna aktiveras redan när en etablering eller expansion nått en sådan konkretionsgrad att betydande samhällskonsekvenser kan förutses. Tidig samordning ökar möjligheten att identifiera målkonflikter och beroenden innan de blir hinder för genomförandet.

Staten behöver också tydliggöra hur nationella, regionala och lokala intressen ska vägas samman när flera etableringar eller samhällsbehov konkurrerar om begränsad kapacitet, exempelvis i elsystemet, transportinfrastrukturen eller vattenförsörjningen. Statens insatser bör därför inte enbart undanröja hinder för enskilda etableringar utan också möjliggöra strategiska prioriteringar utifrån

långsiktig samhällsnytta, konkurrenskraft, klimatomställning, regional utveckling och beredskap.

Frågor kring allmän ekonomisk riskavlastning (avsnitt 5.4)

Länsstyrelsen delar bedömningen att kommuner kan behöva fatta beslut om betydande investeringar innan en etablering ger ökade skatteintäkter eller andra ekonomiska nyttor. En ökad statlig riskdelning är därför motiverad.

För att stöden ska påverka kommunernas faktiska möjligheter att agera behöver de vara långsiktiga och förutsägbara. Kommunerna bör så långt möjligt kunna bedöma möjligheten till statligt stöd redan när beslut om samhällsinvesteringar och planeringsinsatser behöver fattas. Kriterierna behöver vara tydliga och finansieringen tillräcklig över tid.

Bedömningen av vad som utgör en stor etablering bör inte enbart utgå från investeringens absoluta storlek eller antalet arbetstillfällen. Etableringens påverkan behöver också bedömas i relation till kommunens befolkning, ekonomi, organisatoriska kapacitet och befintliga samhällsstruktur. Detta är särskilt betydelsefullt i Dalarna, där mindre kommuner kan möta mycket stora planerings-, kompetens- och investeringsbehov även vid etableringar som nationellt sett inte tillhör de allra största. Det är inte heller säkert att antalet anställda och därmed framtida skatteintäkter motsvarar den insats som krävs lokalt i enlighet med de resonemang Accelerationskontoret gör i avsnitt 5.8.

Frågor kring bostadsbyggande (avsnitt 5.5)

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att en stor företagsetablering eller företagsexpansion i allmänhet har behov av insatser inom olika sakområden som exempelvis att bygga fler bostäder och utveckla den kommunala infrastrukturen och servicen.

Vi delar också slutsatsen att länsstyrelserna kan bedöma vilka kommuner som bör ses som ”etablerings- och omställningskommuner” (avsnitt 4.34). Bostadsförsörjningen behöver ses som en del av etableringens funktionella geografi och behöver säkerställas. Länsstyrelsen avstår dock från att kommentera de konkreta förslagen på stöd.

Även frågor kring vatten och avlopp samt lokala elnät behöver adresseras där investeringar för att möjliggöra företagsexpansioner och bostadsbyggande belastar befintligt taxekollektiv eller abonnenter.

Frågor kring investeringar i transportinfrastruktur (avsnitt 5.6)

Länsstyrelsen anser att transportinfrastrukturen behöver ses tillsammans med annan samhällsviktig infrastruktur. Vid större etableringar är transporter, energi, vatten och avlopp, digital infrastruktur, bostäder, samhällsservice och beredskap ömsesidigt beroende delar av ett sammanhängande system.

När flera etableringar eller samhällsbehov konkurrerar om begränsad infrastrukturkapacitet behöver den nationella nivån samordnas med den regionala nivån för att kunna göra strategiska prioriteringar. Länsstyrelserna kan bidra med den regionala helhetsbilden, väga samman berörda statliga intressen och tillsammans med centrala myndigheter samordna statliga insatser. Detta kompletterar regionens ansvar för regional infrastrukturplanering och bidrar till att investeringar bedöms utifrån ett samlat regionalt utvecklingsperspektiv.

Länsstyrelsen avstår från att kommentera de enskilda förslagen.

Frågor kring kompetensförsörjning (avsnitt 5.7)

Stora etableringar kan skapa betydande rekryteringsbehov och samtidigt öka konkurrensen om nyckelkompetens från andra företag och verksamheter. En etablering kan påverka möjligheterna att rekrytera personal till exempelvis skola, vård, omsorg och annan samhällsviktig verksamhet både positivt och negativt. Kompetensförsörjningen behöver därför analyseras ur ett samlat samhällsperspektiv, inte enbart utifrån den etablerande verksamhetens rekryteringsbehov.

Accelerationskontoret pekar på möjligheterna med Yrkesvux men Länsstyrelsen vill lyfta fram att även utbud och tillgång vad gäller yrkeshögskolan och i vissa fall högre akademisk utbildning, inte minst inom professionsutbildning, påverkar möjligheterna till kompetensförsörjning. Svesam-utredningen lyfter fram vikten av att

statens myndigheter på området samspelar väl med regionerna i arbetet.

De som medverkat i beslutet

Beslut i detta yttrande har fattats av landshövding Helena Höij med länsråd Björn Forsberg som föredragande. I beredningen av ärendet har avdelningschef Mikael Selander deltagit.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.